

Recenzja książki: Kazimierz Pająk, *Samorząd terytorialny w kształtowaniu rozwoju lokalnego, Studium politologiczne*, Piła 2008, Wydawnictwo Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. Stanisława Staszica w Pile

Zmiany jakie zaszły w Polsce po 1989 r. i reformy wprowadzone ustawą z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie terytorialnym oraz ustawą z dnia 22 marca 1990 r. o terenowych organach rządowej administracji ogólnej w Rzeczypospolitej Polskiej doprowadziły do ukształtowania się w naszym kraju dualistycznego modelu ustroju administracji publicznej w terenie. Rozdzielono w ten sposób pion administracji rządowej (terenowej) od samorządowej. Nowo wykreowany system zbudowany na fundamencie decentralizacji państwa doprowadził do przekształcenia gminy w podstawową jednostką samorządu terytorialnego, natomiast województwo stało się jednostką zasadniczego podziału terytorialnego dla wykonywania zadań administracji rządowej.

Zapoczątkowany w ten sposób proces reformy administracyjnej kraju doprowadził do szybkiego ożywienia się lokalnych społeczności, które pozyskawszy odpowiednie narzędzia rozpoczęły trudny proces kształtowania rozwoju swoich „małych ojczyzn”. Ten właśnie proces i związane z nim uwarunkowania są tematem obszernej i pogłębionej analizy Kazimierza Pajaka – doświadczonego badacza samorządności w Polsce i na świecie. Autor w recenzowanej pracy badawczej koncentruje się na analizie rozwoju lokalnego w czterech płaszczyznach: politycznej, gospodarczej,

społecznej i kulturalnej. Elementem wiodącym tej analizy stało się ukazanie kształtowania się ustroju samorządowego i jego zadań, roli państwa w rozwoju lokalnym, strategii rozwoju gminy oraz zarządzania kryzysowego na szczeblu powiatu i gminy.

Książka Kazimierza Pająka została napisana z ogromnym rozmachem, w sposób kompetentny i rzeczowy. Jest ona doskonałym potwierdzeniem ogromnej wiedzy Autora i znajomości zagadnień nie tylko związanych bezpośrednio z problematyką samorządności, ale także z oddziaływującym na niego otoczeniem politycznym, społecznym i gospodarczym.

Praca podzielona została na sześć rozdziałów, które uzupełniają: wstęp, zakończenie oraz bibliografia. Pierwsze pięć rozdziałów ma charakter analityczny, a ostatni szósty składa się z najważniejszych aktów prawnych dotyczących samorządu terytorialnego w Polsce i w Europie (Europejska Karta Samorządu Terytorialnego, Europejska Karta Samorządu Regionalnego, ustawa o samorządzie gminnym z 8 marca 1990 r., Ustawa o samorządzie powiatowym z 5 czerwca 1998 r. oraz Ustawa z dnia 24 lipca 1999 r. o wprowadzeniu zasadniczego trójstopniowego podziału terytorialnego państwa).

W rozdziale pierwszym *Kształtowanie się ustroju i zadań samorządu terytorialnego* Autor rozpoczął od zdefiniowania pojęcia samorządu terytorialnego, przybliżył konstytucyjne podstawy jego funkcjonowania oraz przedstawił podstawowe założenia ustrojowe różnych jednostek samorządu terytorialnego, poczynając od gminy, poprzez powiat i województwo. Następnie Autor

opisał w jaki sposób sprawowany jest nadzór nad jednostkami samorządu terytorialnego oraz usystematyzował potrzeby społeczne wspólnot lokalnych i wskazał czynniki które determinują skuteczność samorządu w zakresie ich zaspokajania.

W rozdziale drugim *Uwarunkowania rozwoju lokalnego* Autor wskazał na samorząd terytorialny jako jeden z najistotniejszych filarów demokratycznego państwa. Następnie dokonał on analizy wpływu organów samorządu terytorialnego na rozwój lokalny i przesłanek jakimi kierują się władze samorządowe w określaniu priorytetów polityki rozwoju lokalnego. Tę część rozdziału zamyka interesująca charakterystyka europejskiej polityki regionalnej, a zwłaszcza Europejskiej Karty Rozwoju Terytorialnego.

Rozdział trzeci recenzowanej pracy *Rozwój samorządności terytorialnej* przybliży proces formowania się wspólnoty lokalnej oraz czynników które ten proces determinują. Rozdział czwarty *Strategia rozwoju gminy* stanowi swego rodzaju przewodnik dla władz zarządzających podstawowym szczeblem jednostek samorządu terytorialnego przy opracowywaniu strategii rozwoju gminy. Autor dokonuje tutaj zarówno analizy organizacyjno-prawnej, wskazując nowe rozwiązania w tym względzie, i jednocześnie przybliży determinujące ją przesłanki społeczne, ekonomiczne, prawne i ekologiczne.

W rozdziale piątym *Bezpieczeństwo i zarządzanie kryzysowe w rozwoju lokalnym* Autor koncentruje się na niezwykle istotnym aspekcie stosunków międzyludzkich jakim jest potrzeba zapewnienia bezpieczeństwa. Dbałość o bezpieczeństwo i ład

publiczny oraz zarządzanie kryzysowe w momencie pojawienia się określonych zagrożeń stanowią główną treść niniejszego rozdziału.

Podsumowując niniejszą pracę można z całym przekonaniem powiedzieć, iż do rąk czytelników trafia niezwykle wartościowe opracowanie, które w sposób kompleksowy przybliży nam rolę i znaczenie samorządu terytorialnego w Polsce w kształtowaniu się rozwoju lokalnego. Pozycja ta może okazać się doskonałym źródłem wiedzy zarówno dla samorządowców, jak i studentów i dziennikarzy. Zwłaszcza, że książka napisana jest bardzo przystępnym językiem, który cechuje solidna i rzeczowa narracja oraz trafne i dobrze skonstruowane wnioski końcowe. Dlatego też praca ta może liczyć na sporą poczytność wśród czytelników. Wysoki poziom merytoryczności i wartości poznawczej prezentowanych w pracy sądach, opiniach i komentarzach gwarantuje tutaj ogromne doświadczenie i dorobek autora.

Bez wątpienia autor stworzył niezwykle interesującą monografię, która pozwala lepiej zrozumieć kwestie związane z samorządem terytorialnym i jego znaczenia dla

zmian zachodzących w Polsce. W monografii obecnych jest wiele ciekawych zestawień danych, które stanowią doskonale uzupełnienie tez zawartych w poszczególnych rozdziałach. O profesjonalizmie Autora świadczy także jego ogromny warsztat badawczy z trafnie dobranymi i wyselekcjonowanymi materiałami źródłowymi. W przedstawionej przez autora bibliografii znajdują się zarówno akty prawne (gównie ustawy), opracowania zwarte, materiały prasowe jak i źródła internetowe.

Praca Kazimierza Pająka ukazuje jak zmieniała się i dalej zmienia otaczającą nas rzeczywistość; jak kolejne rozwiązania prawno-organizacyjne wpływają na zmiany zachodzące w lokalnych społecznościach. Wszystkie swoje wnioski Autor potwierdza wynikami badań. Poszczególne części pracy stanowią logiczny ciąg prowadzonego przez autora wywodu. Dzięki temu czytelnik krok po kroku zdobywa nową wiedzę, która pozwala mu przechodzić do kolejnych części książki. Poznanie recenzowanego dzieła wzbogaca w sposób zasadniczy wiedzę na temat zachodzących wokół nas procesów, w naszym najbliższym otoczeniu.

■ *Arkadiusz Kotliński*